УДК 004.773.6:[378.018.43:614.46
DOI: 10.31499/2307-4906.4.2021.250224

ЗАЛУЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПЛАТФОРМИ MENTIMETER ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Бенюк Олеся, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії і педагогіки, Київський національний університет культури і мистецтв.
ORCID: 0000-0002-7020-2666
E-mail: obeniuk@gmail.com
Кириленко Катерина, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри філософії і педагогіки, Київський національний університет культури і мистецтв.
ORCID: 0000-0002-3303-3947
E-mail: kf919@ukr.net
Стратюк Вікторія, магістр міжнародних відносин, завідувач навчальної лабораторії кафедри філософії і педагогіки, Київський національний університет культури і мистецтв.
ORCID: 0000-0001-7125-3361
E-mail: vikastratuk@gmail.com
Бойко Людмила, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри філософії і педагогіки, Київський національний університет культури і мистецтв.
ORCID: 0000-0001-8809-060X
E-mail: aspirantura-knukim@ukr.net
Кундеревич Олена, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії і педагогіки, Київський національний університет культури і мистецтв.
ORCID: 0000-0001-7248-5033
E-mail: l.kunderevich@gmail.com

У статті проаналізовано досвід кафедри філософії і педагогіки Київського національного університету культури і мистецтв із залучення платформи Mentimeter до формування інноваційного комунікативного освітнього середовища закладу вищої освіти на лекційних заняттях. Зазначено, що комунікативна складова освітнього процесу має особливу вагу для формування компетентностей, пов'язаних застосуванням умінь спілкуватися з людьми. З'ясовано, що застосування платформи Mentimeter значно підвищує рівень зацікавленості студентської аудиторії в матеріалах навчального курсу та під час навчання загалом.
Ключові слова: *фідбек; лекція; онлайн-опитування; Mentimeter; комунікативне освітнє середовище; навчальний досвід КНУКіМ; дистанційне навчання; гуманітарна освіта.*

USING THE MENTIMETER INFORMATION PLATFORM FOR FORMATION OF A COMMUNICATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Beniuk Olesia, Candidate of Philosophy, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Philosophy and Pedagogy, Kyiv National University of Culture and Arts.
ORCID: 0000-0002-7020-2666
E-mail: obeniuk@gmail.com

Kyrylenko Kateryna, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Philosophy and Pedagogy, Kyiv National University of Culture and Arts.
ORCID: 0000-0002-3303-3947
E-mail: kf919@ukr.net
Stratiuk Viktoriia, Master of International Relations, Head of the training laboratory of the Department of Philosophy and Pedagogy, Kyiv National University of Culture and Arts.
ORCID: 0000-0001-7125-3361
E-mail: vikastratuk@gmail.com
Boiko Liudmyla, Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Philosophy and Pedagogy, Kyiv National University of Culture and Arts.
ORCID: 0000-0001-8809-060X
E-mail: aspirantura-knukim@ukr.net
Kunderevych Olena, Candidate of Philosophy, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Philosophy and Pedagogy, Kyiv National University of Culture and Arts.
ORCID: 0000-0001-7248-5033
E-mail: l.kunderevich@gmail.com

The objective of the article is to highlight and analyze the pedagogical experience of the Department of Philosophy and Pedagogy of Kyiv National University of Culture and Arts (KNUC&A) in attracting the Mentimeter platform in the forming an innovative, communicative and educational environment of the higher education institutions during lectures on the example of educational course "Philosophy". The article notes that the communicative component of the educational process has a great significance for humanitarian education in the field of culture, which is aimed at forming competencies related to creativity and using communication skills. The demand of the society for these competencies actualizes the urgency of studying the experience of using online educational platforms in the educational process of cultural and artistic education, which have significant communicative potential. The article uses such research methods as pedagogical observation and experiment, methods of analysis, synthesis and generalization. The scientific novelty of the study is to highlight the experience of the department in attracting online educational platforms to work with students during lectures (on the example of teaching in terms of distance learning). It is found that the use of the Mentimeter platform, which is used by lecturer while working with students during lectures both for educational purposes and getting feedback from students about the content of the course or lecturer's methodological developments, significantly increases the interest of students in the materials of educational course and the learning process in general. Online surveys, created employing the platform, provide an opportunity to establish synchronous communication with students during lectures, which is extremely important for both full-time and distance institutional education. Students' assessment of the communication and educational components of distance learning has much higher rates. Communicative practices in the educational process in the context of the pandemic are important not only for learning but also for the harmonious development of personality and overcoming the socio-psychological challenges of the time.
Keywords: *feedback; lecture; online survey; Mentimeter; communicative educational environment; learning experience of KNUC&A; distance learning; humanitarian education.*

Виклики, з якими зіткнулося людство у зв'язку із пандемією COVID-19, у багатьох сферах культури, зокрема в освіті, спонукали до пошуку нових форм взаємодії. Перехід освіти в онлайн-формат поставив перед учасниками освітнього процесу багато серйозних завдань, спрямованих на розв'язання ключового питання дистанційної форми освіти: у який спосіб зорганізувати освітній процес так, щоб зберегти наріжний камінь освітніх послуг – комунікацію викладача та студента. Така взаємодія забезпечує не лише належний рівень трансляції знань, які відповідають

предметному наповненню дисциплін та можуть бути відслідковані з боку викладача на предмет їхньої науковості та відповідності навчальній програмі, а й дозволяє встановити (зберегти) контакт викладача зі студентом, важливий не лише для якісного навчання, а й для особистісного становлення молодої людини, для подолання психолого-педагогічної напруги, яка супроводжує як навчальний процес, який в закладах вищої освіти вимушено та раптово перейшов винятково на дистанційний формат, так і щоденне життя в умовах карантинних обмежень.

Комунікативна складова освітнього процесу особливо важлива в галузі гуманітарної освіти культурологічного спрямування, оскільки зміст освіти цієї галузі знань спрямований на формування таких компетентностей, які передбачають уміння генерувати нові ідеї (креативність) та комунікувати з великою кількістю людей. Студентська молодь, яка навчається у закладах вищої освіти культурологічного спрямування, зорієнтована на самореалізацію в площині соціокультурного життя, на творення нового продукту в сфері культурних індустрій. Для організації якісного освітнього простору студентства в таких закладах освіти важливим є практично орієнтоване та особистісно спрямоване навчання, наріжною визначальною рисою якого є міжособистісна взаємодія всіх стейкхолдерів освітнього процесу, зокрема викладачів та студентів.

Пошук можливостей такої взаємодії почав жваво відбуватися завдяки різноманітним онлайн-платформам, як тим, що вже були частково задіяні в освітній процес, так і тим, що почали пропонувати нові послуги. Досвід, напрацьований за таких обставин у Київському національному університеті культури і мистецтв, засвідчив наявність дієвих механізмів комунікації викладачів та студентів та можливість в умовах дистанційної освіти мобілізувати освітній процес у напрямі надання якісних освітніх послуг, створення сприятливих умов для гармонійного розвитку особистості та подолання нею соціально-психологічних викликів часу.

Про важливість формування цифрової культури викладачів та впровадження цифрових освітніх технологій писало багато дослідників. Останніми роками, зокрема, ці питання висвітлені у працях таких українських та закордонних учених, як: Л. Гаврилова та Я. Топольник [1], О. Гриценчук, І. Іванюк, О. Кравчина, І. Малицька, О. Овчарук, Н. Сороко [5], C. Damsa [11] та багато інших.

Залучення онлайн-платформ до освітнього процесу з метою зробити освітні послуги якісними, вмотивувати молодь до навчання мало місце в інституційній освіті останніх років. З покликанням на європейську та вітчизняну практику цей досвід описували В. Бондаренко та В. Кухаренко [4], К. Січкаренко [7] та інші. Н. Рибка аналізувала процеси граїзації та гейміфікації як перспективні методи, що використовують при викладанні навчальної дисципліни «Філософія» у технічних закладах вищої освіти [6]. Ю. Горбань та О. Скаченко висвітлювали «досвід співпраці кафедри філософії і педагогіки Київського національного університету культури і мистецтв та наукової бібліотеки університету щодо апробації використання онлайн-сервісу Kahoot! як ефективного цифрового інструменту навчання» [2, с. 67]. Використання онлайн-платформи Kahoot! як навчального інструменту в освітньому процесі у спільній роботі розглядали бразильські та португальські вчені U. Afonseca, W. Geraldes, L. Gouveia та E. Martins [12].

Онлайн-платформа Mentimeter, обрана для проведення педагогічного

експерименту в межах цього дослідження, в останні роки була досліджена рядом закордонних учених. Зокрема, вплив платформи на навчання студентів досліджували англійські вчені A. Bizama, M. Davies, E. Mayhew, A. Millmore та L. Thompson [13]. Використання Mentimeter у процесі викладання англійської мови описали вчені з Гонконгу L. Kohnke та B. Moorhouse [14]. Загалом, станом на квітень 2021 р. у наукометричній базі Web of Science індексується 5 статей, у яких досліджується використання Mentimeter в освітньому процесі студентів різних спеціальностей. Практично всі з цих досліджень були проведені у 2020 році, що свідчить як про пошук викладачами нових форм комунікації зі студентською аудиторією під час навчання в епоху пандемії COVID-19, так і про аналіз наявного досвіду, зацікавленість у якому зростає.

Цей неповний, але репрезентативний перелік наукових джерел останніх років засвідчує нагальність для сучасної освіти процесів цифровізації та геймифікації, важливість популяризації серед наукової спільноти аналізу конкретного досвіду використання цифрових платформ в освітньому процесі з метою його вдосконалення та якомога ширшого впровадження.

Мета дослідження – висвітлення та аналіз результатів напрацювань Київського національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ) із залучення дидактичних можливостей платформи Mentimeter до формування комунікативного освітнього середовища в процесі викладання загальногуманітарних дисциплін (на прикладі навчального курсу «Філософія»). Використання платформи Mentimeter на лекційних заняттях з «Філософії» у ЗВО не було предметом наукового висвітлення та не має широкого впровадження в навчальну практику вищої школи.

Методологічну основу дослідження сформували наступні методи дослідження: теоретичні (аналіз психолого-педагогічної літератури, систематизація даних про цифрові платформи та зростання їхньої ролі в освітньому процесі під час дистанційної освіти, вивчення можливостей залучення до навчальної комунікації технічних ресурсів, що забезпечуються освітніми онлайн-платформами), емпіричні (організація педагогічного спостереження, проведення онлайн-опитувань, педагогічного експерименту з метою перевірки ефективності використання онлайн-платформ для формування відкритого освітнього середовища, що сприяє налагодженню комунікативної взаємодії як основи освітнього процесу та вирішення ключового завдання, яке покликана розв’язати освіта в умовах домінування дистанційної форми навчання).

Вибіркову сукупність для обґрунтування результатів проведеної роботи склали 383 студенти КНУКіМ: 239 студентів експериментальної групи (факультет дизайну і реклами (ФДіР), факультет режисури естради (ФРЕ) та факультет театру і кіно (ФТіК)) та 144 студента контрольної групи (факультет журналістики і міжнародних відносин (ФЖіМВ)).

Участь кожного з авторів статті в підготовці та організації педагогічного експерименту (автор ідеї – Кириленко К. М.), що склав основу проведеного дослідження, передбачала виконання наступних видів робіт: аналіз психолого-педагогічної літератури з питань впровадження в навчальний процес хмарних освітніх технологій та вивчення наявного педагогічного досвіду – Бойко Л. П.; порівняльний аналіз наявних освітніх онлайн-платформ, вивчення технічних аспектів платформи Mentimeter – Стратюк В. І.; проведення педагогічного експерименту, спрямованого на

впровадження в навчальний процес онлайн-опитувань з метою налагодження комунікації викладача зі студентами в умовах дистанційної освіти в експериментальній групі – Бенюк О. Б., у контрольній групі – Кириленко К. М.; спостереження за рівнем відвідування студентами лекцій в експериментальній та контрольній групах, порівняльний аналіз рейтингу викладачів за результатами університетського опитування «Викладач очима студентів» – Стратюк В. І.; емпірично-аналітичне обґрунтування результатів експериментально-дослідної роботи – Кундеревич О. В.

Інструменти онлайн-освіти почали активно впроваджуватися в освітній процес закладів вищої освіти України в період пандемії та переходу освітніх установ на роботу в дистанційному форматі. Взаємодія викладача зі студентами за цих умов зазнала суттєвих змін. Обмежилися засоби комунікації, стало складніше отримати фідбек від аудиторії під час проведення онлайн-занять. Разом з тим, наявність багаторівневої комунікації в процесі навчання є однією з базових умов його успішності. «Дослідження типів взаємодії, яке включає студент-контент, студент-студент та студент-викладач, є одним з найбільш надійних досліджень в онлайн-навчанні й показує, що наявність кожного з цих типів взаємодії, коли воно істотно інтегровано у навчальний процес, забезпечує необхідні результати навчання», – зазначають В. М. Кухаренко та В. В. Бондаренко [4, с. 11].

Використання тих онлайн-платформ, котрі допомагають налагодити комунікацію через інтерактивну взаємодію в режимі реального часу: Classtime, Kahoot, Mentimeter, Nearpod, Online Test Pad, Quizalize, Quizizz, Quizlet та інших, – є дієвим механізмом встановлення взаємодії між викладачем і студентом та створення комунікативного навчального середовища в дистанційній студентській аудиторії. Кожна з онлайн-платформ має свої особливості та спрямована на розв'язання певних навчальних завдань. У закладах вищої освіти, де лекція є провідною формою організації освітнього процесу, важливим є залучення до роботи в дистанційному форматі тих ресурсів, які допомагають підвищити ефективність лекційних занять.

Платформа Mentimeter є однією з найбільш зручних та простих у користуванні викладачем під час проведення лекції. Вона дозволяє долучити до роботи на занятті через проведення онлайн-опитувань велику кількість студентів, при цьому залишаючи за ними право бути не ідентифікованими викладачем, «може допомогти відслідкувати динаміку засвоєння матеріалу, оскільки результати кожного опитування зберігаються. А учні відповідають більш розкуто, коли знають, що за неправильну відповідь ніхто не дорікатиме» [10]. Платформа дозволяє зберігати результати проведених опитувань.

Упродовж 2020/2021 навчального року викладачі кафедри філософії і педагогіки КНУКіМ провели педагогічний експеримент, що полягав у вивченні ефективності долучення Menti-опитування до викладання навчального курсу «Філософія» студентам різних факультетів університету. Лекції, котрі проводили викладачі в онлайн-форматі, супроводжувалися створеними у програмах PowerPoint та Keynote презентаціями. Щоб долучити до вже наявної презентації menti-опитування, були здійснені такі кроки:

1. Створено опитування на платформі Mentimeter. Модель опитування може бути обрана викладачем залежно від мети, яку він ставить перед собою. Тож опитування можуть мати навчальну, контролювальну та оцінювальну мету. Опитування або тестування навчального характеру потребують подальшого коментаря викладача, визначення та пояснення правильних та хибних позицій. Опитування, створені з метою

контролю знань, показують рівень знань, засвоєних під час лекції. Оцінювальні опитування допомагають з'ясувати доступність матеріалу лекції, зрозумілість роз'яснень лектора, зацікавлення темою та інші питання. Можливості, надані платформою, у поєднанні із фантазією та креативністю викладача, дають нагоду реалізувати нескінченну кількість різноманітних завдань та отримати різнопланову інформацію стосовно групи слухачів, отриманих ними знань, прослуханої лекції.

2. Сформовано шлях поширення menti-опитування серед слухачів. Для цього використовувався один із трьох варіантів: 1) генерування qr-коду, 2) створення посилання, за яким студент безпосередньо потрапляв на опитування та 3) створення коду, який студент вводив на сайті: http://mentimeter.com. Кожен із цих трьох шляхів приводив студента до створеного лектором menti-опитування. Платформа самостійно генерує посилання і коди. Для цього потрібно натиснути «Share», скопіювати посилання, код та завантажити qr-код.

3. Усі посилання із qr-кодом та інструкцією до опитування/тестування були долучені до презентацій, які викладачі демонстрували під час лекцій. Із демонстрованого слайда студенти мали змогу зчитати qr-код та зайти на опитування. Також доречним було надсилати у чат створені попередньо посилання на menti-опитування.

Menti-опитування достатньо гармонійно вписалися у контекст лекцій не залежно від спеціалізації студентської аудиторії та тематики лекції. У роботі зі студентами на лекціях було використано такі онлайн-опитування, доступні на платформі:

1. Опитування, в яких запропоновано варіанти відповіді (за типом тестування). Візуально результати такого опитування можуть мати різний вигляд. Варіант візуального оформлення результатів автор опитування може обрати на власний розсуд (рис. 1).

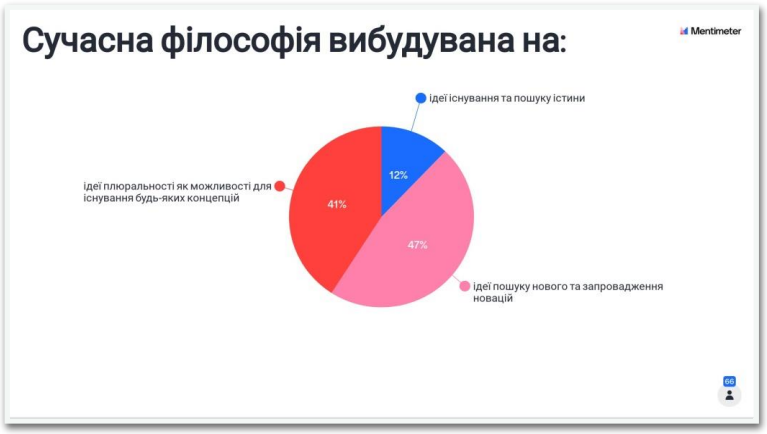

Рис. 1. Опитування студентів експериментальної групи (ФРЕ, ФТіК) з теми «Сучасна філософія» з вибором варіанту відповіді

2. Опитування, в яких учасники мають можливість вводити свої варіанті відповіді. Прикладом подібного навчального опитування є формування «хмарки», у якій найчастіше вживані поняття відображаються більшим шрифтом (рис. 2).

Рис. 2. Опитування студентів експериментальної групи (ФДіР) з теми «Естетика» з додаванням власних варіантів відповіді

3. Опитування, у яких учасники встановлюють міру згоди або непогодження із певними твердженнями (рис. 3, 4). Це опитування дає змогу побачити, якою мірою аудиторія засвоїла прослуханий матеріал, проаналізувати результати опитування та зосередити увагу на правильних відповідях. Також такий тип опитувань дає можливість викладачеві відстежити, який відсоток аудиторії сприймає матеріал лекції належно, і внести корекції у спосіб його подачі задля зростання якості викладання.

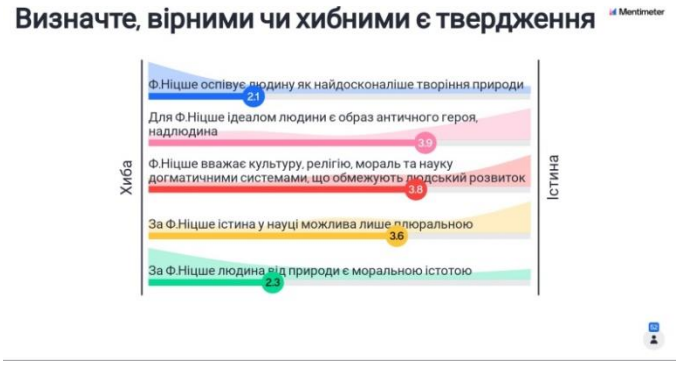

Рис. 3. Результати опитування студентів експериментальної групи (ФДіР) з теми «Філософія Ф. Ніцше» з додаванням власних реакцій

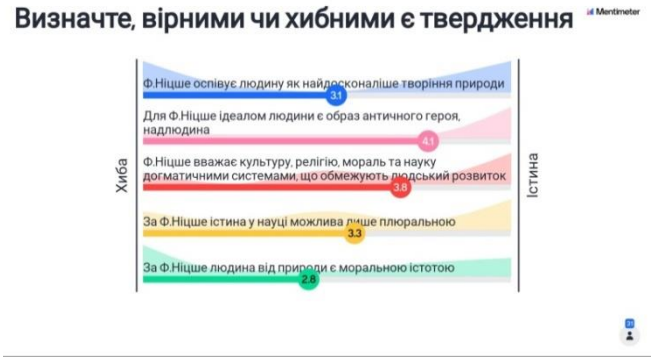

Рис. 4. Результати опитування студентів експериментальної групи (ФРЕ, ФТіК) з теми «Філософія Ф. Ніцше» з додаванням власних реакцій

ISSN 2307-4906

4. Опитування, що дозволяють студентам оцінювати матеріал прослуханої лекції на предмет доступності, визначати рівень засвоєння матеріалу в процесі роботи на лекції, майстерність викладача тощо (рис. 5).

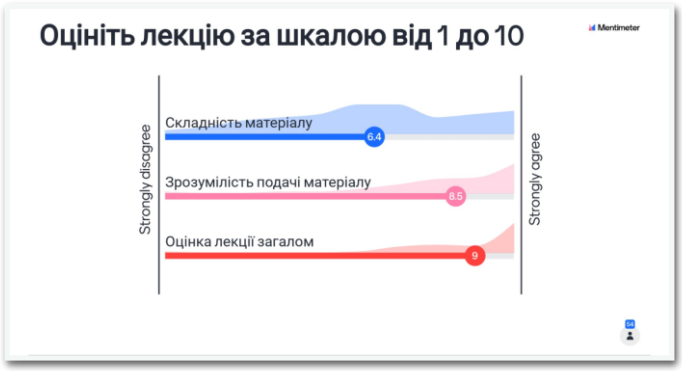

Рис. 5. Опитування студентів експериментальної групи (ФДіР) з метою отримання фідбеку

Вказані опитування мають **навчальну** мету, оскільки потребують додаткових коментарів викладача щодо означених відповідей, не передбачають ідентифікації студента у системі при голосуванні та не долучають шкали оцінювання тесту/опитування. Результати голосувань оформлюються миттєво, тож за кілька хвилин можна отримати фідбек і коментувати його.

Menti-опитування можна створювати з метою отримання **відгуку і вражень** студентської аудиторії щодо найрізноманітніших питань. Анонімність голосування (як зазначають студенти у своїх відгуках в опитувальниках, що розроблені студентським парламентом університету) [8] гарантує отримання чесних відповідей та відтворення реальної картини щодо окреслених питань. Фідбек можна отримати швидко, без особливих затрат часу і коштів. Проведені опитування були створені на базовій версії платформи, що є безкоштовною. Проте і цей ресурс платформи дозволив отримати цікаві та корисні результати, що можуть бути актуальними як для викладача, котрий читає дисципліну, так і для кафедри, деканату, навчальної частини та інших учасників навчального процесу.

Як показують результати проведеного експерименту, відповіді студентської аудиторії на одні і ті ж самі опитування не мали принципової відмінності на різних факультетах, що сформували експериментальну групу дослідження (рис. 3, 4). Це свідчить про наявність встановленого викладачем зв'язку з аудиторією та організацію ним належного рівня засвоєння студентами навчального матеріалу під час лекційного заняття.

Слід зазначити, що долучення онлайн-опитувань до лекції значно підвищило показники відвідуваності студентами лекційних занять, навіть якщо в опитуваннях (які є добровільними) брали участь не всі студенти, присутні на онлайн-лекції. Відвідуваність студентів на потоках, що брали участь у таких опитування (експериментальна група), коливалася в межах 85–95 % (203–227 студентів) від загальної кількості студентів на потоці (239 осіб), у той час як аналогічні показники в

контрольній групі у середньому складали 75–85 % (108–122 студенти зі 144) (проаналізовані дані про відвідування студентами лекцій, які фіксує навчальна частина). Це підтверджує зацікавленість аудиторії у такій формі комунікації з викладачем на лекції та мотивує студента вчитися.

Загальноуніверситетське опитування, яке щорічно проводить студентський парламент з метою вивчення відгуків студентів про навчальний процес та про викладачів, що його забезпечують [12], засвідчило також зростання рейтингу викладача, який працював в експериментальній групі (О. Б. Бенюк, рейтинг 8,6 з 10 у 2019/2020 навчальному році та 9,3 з 10 у 2020/2021 навчальному році), у той час як рейтинг викладача контрольної групи не змінився у порівнянні з його попередніми показниками (К. М. Кириленко, рейтинг 9 з 10 у 2019/2020 та 2020/2021 навчальних роках) [8].

Слід зазначити, що студенти в обох групах засвідчили свою зацікавленість у залученні онлайн-платформ до освітнього процесу. Порівняння результатів опитування про рівень комунікації викладача зі студентами в умовах дистанційної освіти в експериментальній та контрольній групах не є принципово відмінним, що вказує на наступне: викладач має можливість встановити контакт з аудиторією в умовах дистанційної освіти, залучення онлайн-платформ є додатковим, але важливим фактором покращення процесу комунікації (рис. 6, 7).

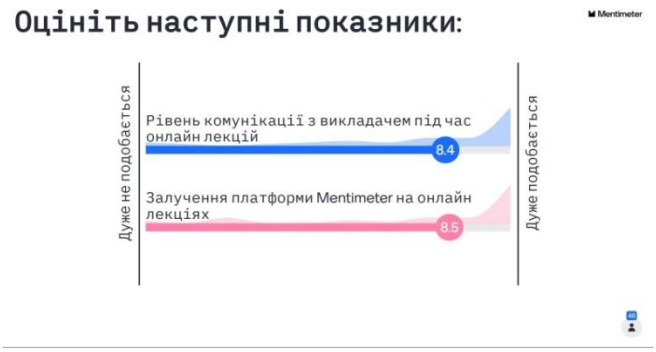

Рис. 6. Опитування студентів експериментальної групи (ФДіР) про комунікацію в умовах дистанційної освіти

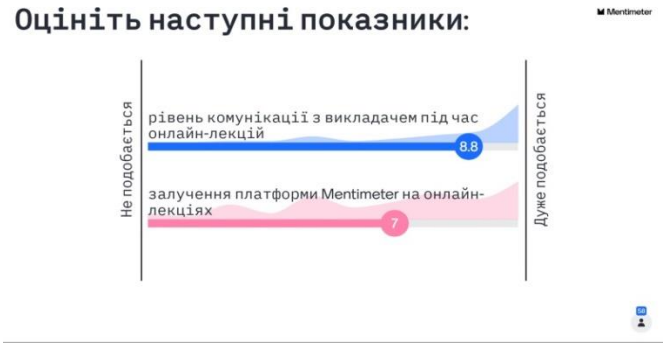

Рис. 7. Опитування студентів контрольної групи (ФЖіМВ) про комунікацію в умовах дистанційної освіти

ISSN 2307-4906

Окрім навчальних та оцінювальних опитувань, на платформі Mentimeter можна створювати такі типи опитувань, які дозволяють студентам ставити запитання впродовж всієї лекції, створювати ґейміфіковані завдання, вікторини, змагання серед студентів. До створення таких тестувань можна долучати не лише текстові запитання, а й зображення, що дає змогу креативно підійти до створення тесту. Ґейміфіковані тестування з особливим ентузіазмом сприймаються студентською аудиторією, про що свідчать результати спостереження авторів статті впродовж їхньої педагогічної роботи. Зростання студентської активності на лекційних заняттях продемонструвала вже згадувана вікторина, яку викладачі кафедри філософії і педагогіки організовували спільно з колективом наукової бібліотеки КНУКіМ.

Опитування, що були створені викладачами КНУКіМ та долучені до роботи зі студентською аудиторією під час викладання курсу «Філософія», можуть бути в аналогічний спосіб використані у процесі викладання інших гуманітарних та загальноосвітніх дисциплін. Це посилює дидактичний ефект їхньої лекційної складової та сприяє донесенню до студентської аудиторії предметного наповнення цих дисциплін, зміст яких має особистісне спрямування та передбачає обговорення цього змісту із залученням досвіду своїх колег, а також екстраполяцію результатів цього обговорення в широкий соціо-культурний контекст.

Виникнення протягом останнього року великої кількості різноманітних онлайн-платформ, створення на ґрунті наявних новітніх інструментів, що забезпечують комфортну і продуктивну роботу та комунікацію онлайн, є свідченням того, що суспільство докладає чимало зусиль для створення нового, комфортного для навчання і праці онлайн-середовища.

Приклад застосування онлайн-платформи Mentimeter у підготовці онлайн-лекцій з філософії в КНУКіМ засвідчив, що сучасні онлайн-програми створюють потужні можливості для налагодження продуктивної навчальної комунікації, задовольняючи потреби здобувача освіти та викладача. У дослідженні продемонстровано, що використання ресурсів платформи Mentimeter, яка була залучена викладачем до роботи зі студентами на лекції чи то в навчальних цілях, чи то з метою отримання відгуку від студентів про предметне наповнення курсу чи про методичні розробки лектора, суттєво підвищує рівень зацікавленості студентської аудиторії в матеріалі навчального курсу та під час навчання загалом. Онлайн-опитування, створені за допомогою платформи, дають змогу налагодити синхронну комунікацію зі студентами під час лекційного заняття, що відбувається дистанційно. Оцінка студентами комунікаційної складової дистанційної освіти за таких умов має значно вищі показники. Це підтверджують результати анонімного опитування студентів «Викладач очима студентів», яке щорічно проводиться в університеті [8]. Як засвідчує досвід КНУКіМ [3], в умовах пандемії, яку спричинив COVID-19, учасники освітнього процесу, як особистості творчі, віднаходять «належні відгуки» (за висловом англійського філософа А. Дж. Тойнбі) на нагальні виклики часу [9].

Проаналізований у дослідженні досвід КНУКіМ із залучення платформи Mentimeter до формування комунікативного освітнього середовища може бути використаний не лише у навчальному курсі «Філософія», а й впроваджений в інші навчальні дисципліни гуманітарного спрямування. Він може також стати в пригоді учасникам освітнього процесу інших закладів вищої освіти; його висвітлення та аналіз

має стати предметом наступних досліджень. Обговорення освітянською спільнотою технологій впровадження описаного досвіду дозволить покращити та вдосконалити наявні напрацювання.

Предметом окремого вивчення має стати порівняльний аналіз комунікаційних ресурсів платформи Mentimeter та освітніх онлайн-сервісів, що пропонують впровадження інтерактивної взаємодії в режимі реального часу в навчальний процес (Classtime, Kahoot, Mentimeter, Nearpod, Online Test Pad, Quizalize, Quizizz, Quizlet); вивчення переваг, які має кожна з них; аналіз досвіду паралельного використання у лекційних курсах ЗВО різних освітніх платформ, їх вибору викладачем з огляду на тему окремих лекційних занять та дидактичних цілей, які він ставить собі та студентам за мету.

Комунікативні практики, впровадження яких у навчальний процес сприяє формування відкритого комунікативного освітнього середовища у сучасному закладі вищої освіти, в умовах тривалої дистанційної освіти мають велике значення не лише для навчання, а й для гармонійного розвитку особистості та подолання соціально-психологічних викликів часу, що має стати предметом наукового вивчення наступних досліджень.

Впевнено можемо прогнозувати, що інноваційні методи та прийоми навчання із залученням хмарних технологій в найближчому майбутньому пропонуватимуть все більше цікавих та корисних ресурсів, модифікуватимуть освіту в онлайн-просторі, спонукатимуть до пошуку нових форм взаємодії, які стануть незаперечним здобутком освітніх комунікацій майбутнього після подолання пандемії та потребуватимуть подальшого психолого-педагогічного дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилова Л. Г., Топольник Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени, *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2017. Т. 61, № 5. С. 1–14. doi: 10.33407/itlt.v61i5.1744.
2. Горбань Ю., Скаченко О. Досвід використання цифрового інструменту навчання Kahoot! у діяльності бібліотеки університету. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук.* 2020. № 5. С. 66–79. doi: 10.31866/2616-7654.5.2020.205730.
3. Кафедра філософії і педагогіки КНУКіМ: офіційний сайт. URL: https://kf.knukim.edu.ua (дата звернення: 06.09.2021).
4. Кухаренко В. М., Бондаренко В. В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: монографія. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
5. Овчарук О. В., Гриценчук О. О., Іванюк І. В. та ін. Європейський досвід розвитку цифрової компетентності вчителя в контексті сучасних освітніх реформ. *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2018. № 3(65). С. 317–336. doi: 10.33407/itlt.v65i3.2387.
6. Рибка Н. М. Граїзація та досвід використання комп'ютерних ігор у навчанні філософії у технічних закладах вищої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2018. № 5(67). С. 213–225. doi: 10.33407/itlt.v67i5.2108.
7. Січкаренко К. О. Розвиток цифрових освітніх платформ та поширення цифрових компетенцій в освіті. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6792 (дата звернення: 22.04.2021).
8. Студентське самоврядування – важливий фактор розвитку якісної освіти. КНУКіМ, 2015. URL: http://knukim.edu.ua/studentske-samovryaduvannya-vazhliviy-faktor-rozvitku-yakisnoyi-osviti (дата звернення: 06.09.2021).
9. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. Київ: Основи, 1995. Т. 1. 614 с.
10. 5 онлайн-сервісів для опитування учнів. Освіторія, 2017. URL: https://osvitoria.media/experience/5-

onlajn-servisiv-shho-dopomozhut-vchytelyu-myttyevo-opytaty-uves-klas (дата звернення: 22.04.2021).
11. Damsa C. Learning with digital technologies in higher education, *Journal of educational sciences & psychology*. 2019. Vol. 9, No. 1. P. 5–9.
12. Martins E. R., Geraldes W. B., Afonseca U. R., Gouveia L. M. B. Using Kahoot as a Learning Tool. *CAPSI Information systems for industry 4.0:* Proceedings of the 18th Conf erence. Santarem, 2019. P. 161–169.
13. Mayhew E., Davies M., Millmore A., Thompson L., Bizama A., The impact of audience response platform Mentimeter on the student and staff learning experience. *Research in Learning Technology*. 2020. Vol. 28. doi: 10.25304/rlt.v28.2397.
14. Moorhouse B. L., Kohnke L. Using Mentimeter to Elicit Student Responses in the EAP/ESP Classroom. *RELC JOURNAL*. 2020. Vol. 51, No. 1, P. 198–204. doi: 10.1177/0033688219890350.

REFERENCES

1. Havrylova, L. H., Topolnyk, Ya. V. (2017). Tsyfrova kultura, tsyfrova hramotnist, tsyfrova kompetentnist yak suchasni osvitni fenomeny. *Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya – Information technologies and means of teaching, Vol. 61, 5, 1–14*. doi: 10.33407/itlt.v61i5.1744 [in Ukrainian].
2. Horban, Yu., Skachenko, O. (2020). Dosvid vykorystannya tsyfrovoho instrumentu navchannya Kahoot! u diyalnosti biblioteky universytetu. *Ukrayinskyy zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiynykh nauk – Ukrainian Journal of Library Science and Information Science, 5, 66–79.* doi: 10.31866/2616-7654.5.2020.205730 [in Ukrainian].
3. Kafedra filosofii i pedahohiky KNUKiM. URL: https://kf.knukim.edu.ua [in Ukrainian].
4. Kukharenko, V. M., Bondarenko, V. V. (2020). Ekstrene dystantsiine navchannia v Ukraini. Kharkiv: Vyd-vo KP "Miska drukarnia" [in Ukrainian].
5. Ovcharuk, O. V., Hrytsenchuk, O. O., Ivaniuk, I. V. et al. (2018). Yevropeyskyi dosvid rozvytku tsyfrovoi kompetentnosti vchytelia v konteksti suchasnykh osvitnikh reform. *Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya – Information technologies and means of teaching, 3(65), 317–336*. doi: 10.33407/itlt. v65i3.2387 [in Ukrainian].
6. Rybka, N. M. (2018). Hraizatsiia ta dosvid vykorystannia kompiuternykh ihor u navchanni filosofiii u tekhnichnykh zakladakh vyshchoi osvity. *Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya – Information technologies and means of teaching, 5(67), 213–225*. doi: 10.33407/itlt.v67i5.2108 [in Ukrainian].
7. Sichkarenko, K. O. (2018). Rozvytok tsyfrovykh osvitnikh platform ta poshyrennia tsyfrovykh kompetentsii v osviti. *Efektyvna ekonomika – Efficient Economy*, 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6792 [in Ukrainian].
8. Studentske samovriaduvannia – vazhlyvyi faktor rozvytku yakisnoi osvity. (2015). KNUKiM. URL: http://knukim.edu.ua/studentske-samovryaduvannya-vazhliviy-faktor-rozvitku-yakisnoyi-osviti [in Ukrainian].
9. Toinbi, A. Dzh. (1995). Doslidzhennia istorii. Kyiv: Osnovy, Vol. 1 [in Ukrainian].
10. 5 onlain-servisiv dlia opytuvannia uchniv. (2017). Osvitoriia. URL: https://osvitoria.media/experience/5-onlajn-servisiv-shho-dopomozhut-vchytelyu-myttyevo-opytaty-uves-klas [in Ukrainian].
11. Damsa, C. (2019). Learning with digital technologies in higher education. *Journal of educational sciences & psychology, 9, 1, 5–9.*
12. Martins, E. R., Geraldes, W. B., Afonseca, U. R., Gouveia, L. M. B. (2019). Using Kahoot as a Learning Tool. *CAPSI Information systems for industry 4.0:* proceedings of the 18th Conference. Santarem, *161–169.*
13. Mayhew, E., Davies, M., Millmore, A., Thompson, L., Bizama, A. (2020). The impact of audience response platform Mentimeter on the student and staff learning experience. *Research in Learning Technology, Vol. 28*. doi: 10.25304/rlt.v28.2397
14. Moorhouse, B. L., Kohnke, L. (2020). Using Mentimeter to Elicit Student Responses in the EAP/ESP Classroom. *RELC JOURNAL, 51, 1, 198–204*. doi: 10.1177/0033688219890350